

РОЗДІЛ 6. ГРОШІ, ФІНАНСИ І КРЕДИТ

БАНКІВСЬКИЙ СЕКТОР УКРАЇНИ У ПЕРІОД ВОЄННОГО СТАНУ

THE BANKING SECTOR OF UKRAINE DURING THE PERIOD OF MARTIAL LAW

У статті проаналізовано роботу банківського сектору України у період воєнного стану. Розглянуто динаміку кількості працюючих банків на території України за період 2018–2022 рр. та причини, що зумовили зменшення числа банківських установ під час повномасштабного російського вторгнення. Досліджена діяльність НБУ по забезпеченню стабільного функціонування банківської системи в умовах воєнного стану: зміни в нормативно-правових актах, складанні та поданні фінансової звітності банківськими установами, оцінці кредитних ризиків, розробленні заходів щодо безперебійної роботи банків в зв'язку з проблемами в енергетичній інфраструктурі. Здійснений аналіз стану банківської кредитної сфери, зміни в обсягах та структурі кредитних портфелів банків; виявлені причини збільшення частки непрацюючих кредитів (NPL). Оцінені перспективи подальшого розвитку банківської системи України.

Ключові слова: банківський сектор, банківська установа, Національний банк України, кредитування, кредитний портфель, кредитні ризики, непрацюючі кредити, воєнний стан.

In the article was analyzed the work of the banking sector of Ukraine during the period of martial law, taking into account that it is one of the main sources of investment of financial resources in the national economy. It was considered the dynamics of the number of operating banks in the territory of Ukraine for the period of 2018–2022 and the reasons that led to a reduction of the number of banking institutions during the full-scale russian invasion. It was researched the NBU's activities to ensure the stable functioning of the banking system under martial law. First of all, this concerned a number of changes in regulations, the introduction of temporary measures for blanket refinancing of banks to maintain liquidity for up to one year, cash withdrawals from customer accounts, foreign exchange transactions, etc. The author analyzes the NBU's actions to cancel decisions to increase the mandatory reserve requirements and the conditions for the preparation and submission of financial statements by banks under martial law. It was analyzed the NBU's measures to assess credit risk by banks. The measures developed to ensure uninterrupted operation of banks due to problems in the energy infrastructure are important, especially the creation of the POWER BANKING project, which aims to create a joint banking network of branches that will be equipped with everything necessary to operate continuously in the context of a prolonged blackout. The factors that led to the increase in the discount rate and the NBU's policy on its further changes were analyzed. The state of the banking credit sector, changes in the volume and structure of banks' loan portfolios were assessed. The reasons for the increase in the share of non-performing loans (NPLs) are identified: destruction of assets of a number of enterprises, loss of collateral for lending, reduction in profits or losses, which led to the loss of borrowers' ability to repay loans. The priority lending areas for 2022 were analyzed. Conclusions were provided regarding the compliance of systemically important banking institutions with economic standards for credit risks. The prospects for further development of the Ukrainian banking system as an important condition for the recovery of the domestic economy and meeting the needs of individuals and corporate clients for banking products have been evaluated.

Key words: banking sector, banking institution, National Bank of Ukraine, lending, loan portfolio, credit risks, non-performing loans, martial law.

УДК 336.77:338.432

DOI: <https://doi.org/10.32782/infrastructure71-39>

Гаврилко Т.О.

к.е.н., доцент,
доцент кафедри фінансів,
обліку та оподаткування,
Національний авіаційний університет

Бірюк В.С.

студентка,
Національний авіаційний університет

Gavrillko Tetiana

National Aviation University

Biriuk Viktoriia

National Aviation University

Постановка проблеми. Банківська система є важливою ланкою економіки будь-якої країни. Саме банківський сектор є одним із головних джерел інвестування фінансових ресурсів в національну економіку та здійснює їх перерозподіл між державою, суб'єктами господарювання та домогосподарствами. Завдяки кредитним операціям підприємства та фізичні особи можуть залучати додаткові грошові ресурси на різні потреби. Корона-криза спричинила певні збитки для банків по всьому світу. У лютому 2022 року через експансіоністські схильності сусідньої країни Україна стикнулася з новими труднощами. Збройне вторгнення російської армії спричинило економічну кризу, з наслідками якої довгий час доведеться боротися і після закінчення воєнного стану. Проте наразі безперебійна та ефективна робота банківської системи навіть в кризовій ситуації є

визначальним фактором життєдіяльності держави. В період воєнного стану банківський сектор зміг вистояти та забезпечити фінансову підтримку різних галузей економіки.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Особливостям роботи банків в умовах воєнного стану приділили увагу в своїх працях багато вчених. Так, Кретов Д. Ю. [3] досліджував банківське кредитування корпоративного сектору в умовах воєнного стану, Мазурак Р. Р. [4] – проблемні кредити та їх вплив на платоспроможність банків в Україні. Хмиз О. М. та Ларіонова К. Л. [12] розглядали особливості управління кредитним портфелем банків України в період воєнного стану. Вагомі дослідження проводилися Національним банком України щодо аналізу кредитних ризиків банків, забезпечення безперервної роботи банківської системи України та ін. Ураховуючи складність

ситуації, в якій працюють вітчизняні банківські установи, та нечисленність досліджень щодо їх функціонування в умовах війни, є необхідність подальшого розгляду недостатньо висвітлених аспектів окресленої проблеми.

Постановка завдання. Метою статті є дослідження особливостей роботи банківського сектору України в період дії воєнного стану, визначення чинників, що впливають на стабільне функціонування банківських установ, та оцінка перспектив їх подальшого розвитку.

Виклад основного матеріалу дослідження. Через повномасштабне вторгнення російської армії, у 2022 році економіка України зазнала тяжкого удару. Постраждали всі ключові ланки економіки, в тому числі, банківська сфера. Кількість працюючих банків скоротилася на чотири установи, зокрема на дві із державним російським капіталом (Сбербанк та Промінвестбанк) – в лютому 2022 року. Серед причин ліквідації двох інших банків (Мегабанк та Банк «Січ») виділяють довготривалий незадовільний стан банків та нестійкі бізнес-моделі.

Так, Банк «Січ» отримував свій процентний дохід на різниці ставок між залученими кредитами рефінансування від НБУ та вкладеннями в облігації внутрішньої державної позики, проте підвищення облікової ставки в 2,5 рази призвело до збільшення процентного ризику, а неефективна політика з управління цим ризиком – до неплатоспроможності даного банку. Щодо кількості банків у попередні роки, то в період з 2018 до 2021 року спостерігається тенденція до зменшення на дві банківські установи кожного року (табл. 1).

З перших днів російської агресії Національним банком України застосовувалися заходи для підтримання стабільного функціонування банківської системи та забезпечення потреб громадян у одержанні банківських послуг. 24 лютого 2022 року була затверджена постанова «Про роботу банківської системи в період запровадження воєнного стану» [9], в якій визначалися основні завдання банківських установ з урахуванням особливостей даного періоду: забезпечення безперервної роботи банківських відділень в безпечних умовах для громадян; постійна можливість користування сейфовими скриньками; відсутність обмежень для проведення безготівкових розрахунків та регулярне наповнення банкоматів готівкою.

Цією постановою також було передбачено здійснення бланкового рефінансування банківських установ з метою підтримати ліквідність на один рік та можливістю пролонгувати ще на такий же термін. Завдяки високому рівню ліквідності банківського сектору та дострокового погашення бланкових кредитів, в листопаді 2022 року НБУ припинив надання даного типу рефінансування, наразі, доступні класичні кредити рефінансування під забезпечення.

Необхідним кроком було введення тимчасових обмежень на зняття готівки з рахунків клієнтів в межах 100 тис. грн на день, що не стосувалося коштів, призначених на виплату заробітної плати та відповідних соціальних виплат. Валютний ринок України призупинив роботу, однак заборона на операції з продажу валюти не була введена.

Як одне із важливих, розцінюється прийняте в березні 2022 року рішення НБУ щодо підтримання необхідного рівня ліквідності банківської системи за рахунок повернення значень нормативів обов'язкового резервування до рівня, який передував лютневим намірам щодо їх зростання. Це означало застосування нульового відсотка при формуванні резервів у національній валюті замість передбачуваного двох-відсоткового та десяти-відсоткового – в іноземній валюті (планувалося зростання до дванадцяти-відсоткового рівня).

Щодо питань формування та надання банківськими установами фінансової звітності в період воєнного стану [10], НБУ забезпечив можливість для тих, якими не була підготовлена річна та консолідована фінансова звітність за період 2021 року, здійснити це в терміни після припинення чи скасування дії воєнного стану. Хоча було заявлено, що у випадку сприятливих умов банки повинні розміщати звітність на своїх вебсайтах та надавати її в центр збору фінансової звітності. НБУ також була акцентована увага на недопущення ним будь-яких санкцій у випадках неподання фінансової звітності за умов існування воєнного стану та в трьохмісячний термін після його завершення.

Відбулися зміни в рівні облікової ставки – починаючи з червня 2022 року, облікова ставка зберігається на рівні 25% річних. Підвищення даного показника відразу на 15 в. п. було зумовлено багатьма факторами, серед яких: загроза доларизації економіки, прискорення інфляції, великий

Таблиця 1

Кількість банків України, 2018–2022 рр.

Показник	2018	2019	2020	2021	2022
Загальна кількість банків	77	75	73	71	67
Державні банки	5	5	5	4	4
Приватні банки	51	50	48	47	47
Банки з іноземним капіталом	21	20	20	20	16

Джерело: складено авторами на основі [8]

тиск на міжнародні резерви України, накопичення дисбалансів в економіці та загалом зміна підходів до монетарної політики держави.

Дане рішення НБУ пояснюється намірами зробити більш привабливими гривневі депозити та облігації уряду, сповільнити інфляційні процеси та не допустити фінансову дестабілізацію, ураховуючи, що із-за низьких відсоткових ставок по гривневим інструментам НБУ прийшлося продавати значну частину золотовалютних резервів (за період з березня по квітень обсяг продажу складав по 2 млрд дол. США щомісячно, у травні цей показник досяг 3,4 млрд дол. США).

НБУ були висловлені сподівання на відповідні дії Мінфіну щодо підвищення ставок за ОВДП, що привело б до зростання попиту на облігації уряду, який у даний час не відповідав потребам держави.

Наступною сферою, в якій були впроваджені зміни Національним банком України в період воєнного стану, стала оцінка банками кредитного ризику [2]. Зниження рівня вимог стосувалося: можливості невизнання банківськими установами дефолтів за кредитами у випадках, якщо здійснення довгострокової реструктуризації визиває суттєве падіння (більше рівня 10%) величини чистої поточної вартості (NPV); призупинення дії ознак стосовно кредитного ризику високого рівня (маються на увазі ознаки, що пов'язані з фінансовими результатами та борговим навантаженням позичальників); збільшення величини кредитів для юридичних осіб, оцінка яких здійснюється банком за груповим принципом (від 5 млн грн до 20 млн грн); збільшення обсягу боргу за активами позичальників, які можуть оцінюватися банком із застосуванням спрощеного підходу, до рівня 0,2% основного капіталу (попереднє значення складало 0,1%); зменшення від 150% до 100% ваги ризику стосовно споживчих незабезпечених кредитів.

Одночасно були відновлені вимоги, які були скасовані на початку повномасштабного вторгнення, наприклад, банки повинні погашати щомісячний/щоквартальний борг в обсязі, не меншому, ніж загальна сума доходів, що нарахована згідно з бухгалтерським обліком та розраховувати кількість днів прострочення погашення боргу (дні у період з 25 лютого до 29 червня (включно) до розрахунку не включаються).

Починаючи з листопада 2022 року, внаслідок російської агресії, значне пошкодження одержали об'єкти енергетичної інфраструктури, що вплинуло на функціонування банківських установ. НБУ було ініційовано формування комплексу заходів, реалізованих спільно з банками, що відносяться до системно важливих, і дозволило організувати роботу банківської системи для безперервного задоволення потреб споживачів у банківських послугах під час відключення електропостачання.

Банківськими установами повинна проводитися інкасація банківських відділень та підприємств торгової сфери, резервуватися потужності центрів оброблення даних, які дають можливість функціонувати банківським системам та клієнтським додаткам, повинні існувати резервні канали зв'язку. Також було прийнято рішення щодо автоматичного продовження терміну дії платіжних карток та перенесення строку повторної ідентифікації клієнтів [6].

В грудні було втілено проєкт POWER BANKING, суть якого – створення спільної банківської мережі відділень, які будуть оснащені всім необхідним, щоб безперервно працювати в умовах тривалого блекауту. Вже нараховується більше ніж 1000 відділень у всіх регіонах України (інформація про роботу постійно оновлюється на сайті НБУ). В кожному відділенні POWER BANKING передбачено застосування банкоматного національного роумінгу, що дозволило скасувати додаткові комісії при знятті готівкових коштів власниками карток при користуванні банкоматами, що належать іншим банкам.

НБУ підвищив окремі вимоги щодо банків, насамперед наявності певної кількості чергових відділень на території кожного регіону (не менше 35%), що будуть працювати безперебійно, про що клієнти повинні бути проінформовані; акцент був зроблений також на посиленні рівня безпеки здійснюваних банківських операцій, в тому числі і операцій з готівкою.

Разом зі зменшенням кількості банківських установ України знизився попит на кредити. Так, починаючи з лютого 2022 року, спостерігається негативна тенденція щодо обсягу наданих кредитів суб'єктам господарювання та фізичним особам. У серпні 2022 року відбувся приріст наданих кредитів банками, але вже в наступному місяці і до кінця 2022 року даний показник поступово зменшувався.

На початок 2023 року загальна кількість наданих кредитів зменшилась на 29 218 млн грн в порівнянні з початком 2022 року (було 1 065 347 млн грн, стало 1 036 129 млн грн). В порівнянні із серпнем 2022 року, коли досліджуваний показник мав найбільше значення за рік (1 120 407 млн грн), рівень надання кредитів банківськими установами зменшився на 84 278 млн грн. На жаль, у 2023 році ситуація не покращується: на 01.02.2023 кількість кредитів, що надані суб'єктам господарювання та фізичним особам, знизилася до 1 028 852 млн грн, що на 7 277 млн грн менше за попередній місяць (рис. 1).

Такий стан кредитування пояснюється дією наступних чинників: через російську агресію надання будь-яких фінансових послуг на окупованих територіях України є неможливим; велика частина підприємств різного роду діяльності

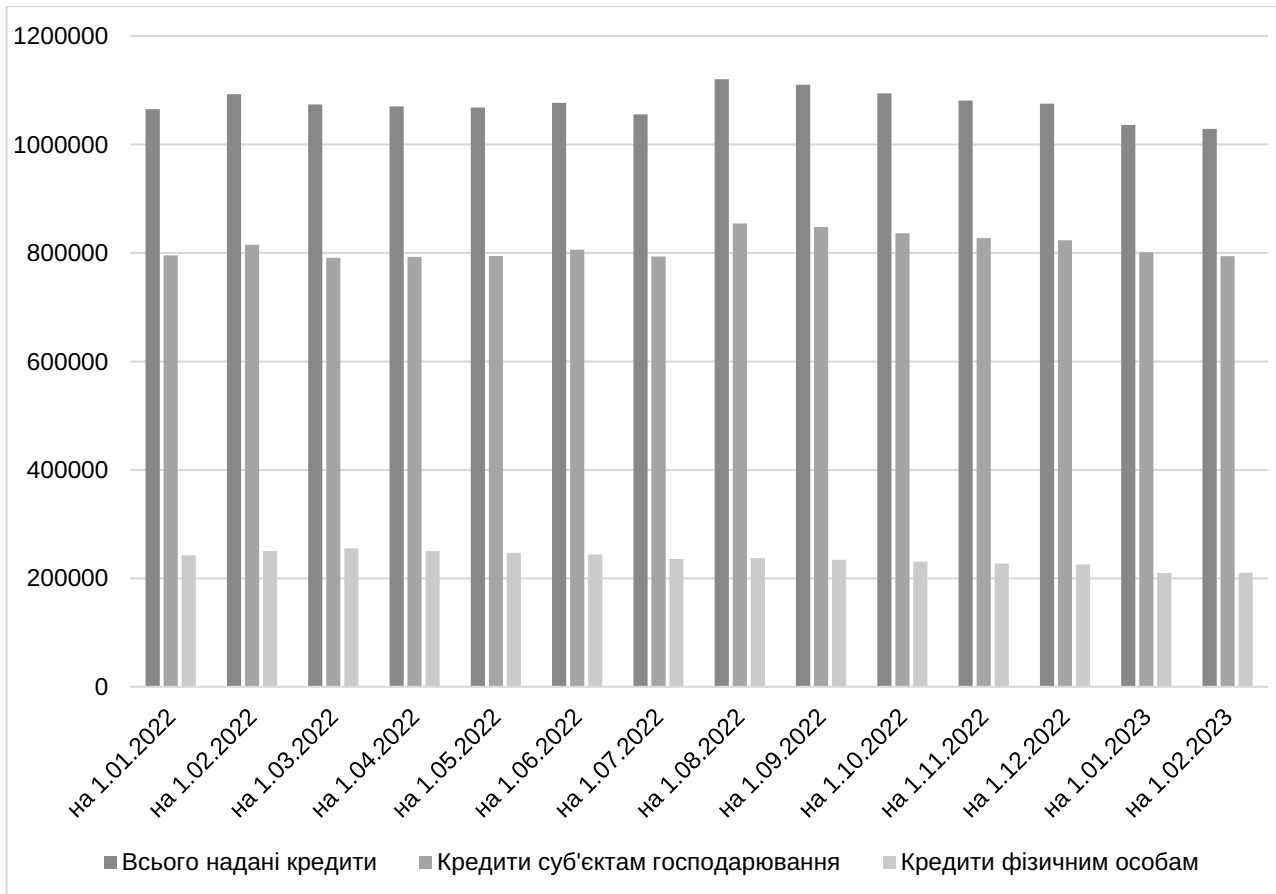

Рис. 1. Обсяг наданих кредитів в період воєнного стану, млн грн

Джерело: побудовано авторами на основі [1]

зазнали нищівних збитків та ліквідувалися; частина платоспроможного населення України та бізнесу перемістилися закордон; більшість клієнтів, що залишилися на території України, вичікують покращення економічної ситуації. Також через підвищення усіх видів ризиків банки посилили стандарти кредитування, що призвело до зниження рівня схвалених заявок на кредити.

Хоча загальна кількість кредитів у 2022 році зменшилася, обсяг кредитного портфелю у деяких банків, порівнюючи з 2021 роком, зріс. Наприклад, Приватбанк на кінець 2022 року надав кредитів на загальну суму 258 532 млн грн, що на 8 911 млн грн більше, ніж на кінець 2021 року. Обсяг наданих кредитів Ощадбанком збільшився на 25 613 млн грн, Укрексімбанком – на 18 997 млн грн, Райффайзен Банком – на 10 979 млн грн. На противагу, у 2022 році Сенс Банк (в минулому Альфа Банк) залучив кредитів менше на 3 380 млн грн, ніж у 2021 році, ОТП Банк – на 5 341 млн грн, Креді Агріколь Банк – на 1 844 млн грн (рис. 2).

Це пояснюється тим, що через економічну кризу, ліквідацію деяких банків та невизначеність щодо майбутньої ситуації у фінансовій сфері, клієнти віддають перевагу державним банкам, або прибутковим банкам з високим рівнем чистих

активів. Також у 2022 році відіграло велику роль погіршення ситуації з електропостачанням: банки, що забезпечували роботу навіть в умовах блекауту, були більш привабливими для потенційних позичальників.

Держава намагається стимулювати банківську установа до активнішого використання вільних коштів для розширення державних програм кредитування, тобто уряд бере на себе дедалі більше зобов'язань щодо компенсації кредитних ставок для корпоративних клієнтів [12, с. 69].

Ще одним негативним показником у 2022 році стала частка непрацюючих кредитів (NPL). За даними НБУ [13], на кінець 2022 року частка непрацюючих кредитів у банківському секторі зросла на 8% (з 30% до 38%) або на 87 млрд грн (з 345 млрд грн до 432 млрд грн). Внаслідок повномасштабного вторгнення росії, активи більшості підприємств були зруйновані, втрачено заставу під кредитування, знижено рівень доходів, або отримано збитки – все це призвело до погіршення платоспроможності позичальників, а отже, їх спроможності розраховуватися за кредитами.

Станом на 01.01.2023, найбільший обсяг непрацюючих кредитів має ПриватБанк – 178 929 млн грн, що становить 69,2% від загального обсягу кредит-

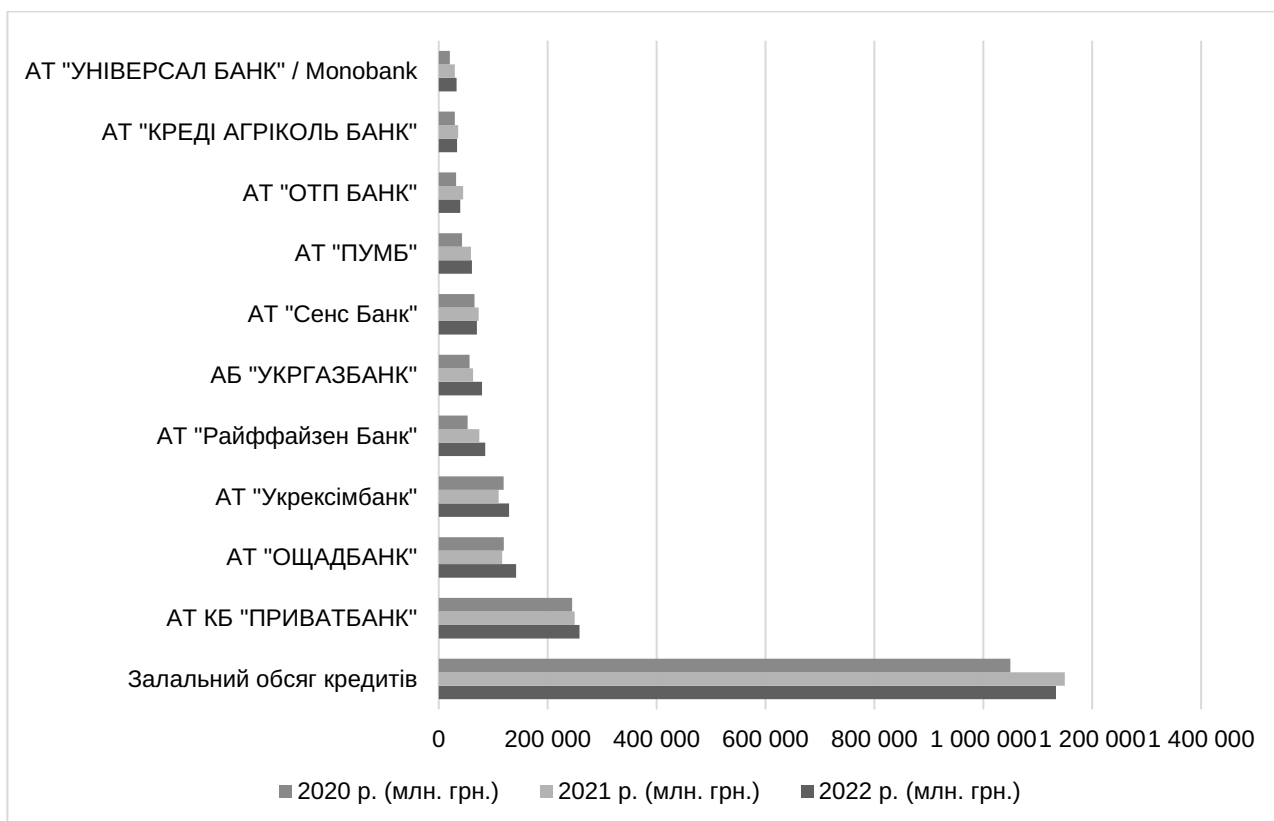

Рис. 2. ТОП-10 банків України за обсягом кредитного портфелю за 2020–2022 рр.

Джерело: побудовано авторами на основі [13]

ного портфеля банку. Наступними в рейтингу розмістилися Ощадбанк та Укресімбанк, з сумою непрацюючих кредитів у 65 903 млн грн (46,4%) та 55 949 млн грн (43,3%) відповідно. Серед проаналізованих банків найменший обсяг NPL має Універсал Банк/Монобанк – 4 657 млн грн, або 14,3%, а найменшу частку в обсязі загального кредитного портфелю – Райффайзен Банк – 12,8% або 10 916 млн грн (табл. 2).

Розуміючи втрати через збільшення показника непрацюючих кредитів, банківські установи змінили структуру кредитного портфелю. Від початку введення воєнного стану на території України, банки збільшили обсяги відрахування в резерви під кредити до 118,8 млрд грн, що становить більше 12% кредитного портфеля. Чим більші суми відрахування в резерви під кредитні ризики, тим більші витрати банків на адміністрування проблемних кредитів та менш ефективно використання банківського капіталу [4, с. 141]. Саме це призвело до збитку банківського сектору за 2022 рік, незважаючи на його операційну прибутковість. За галузями економіки, структура кредитів набула наступного вигляду: 37% – оптова та роздрібна торгівля; 18% – переробна промисловість; 16% – сільське господарство; 9% – постачання електроенергії; 7% – операції з нерухомим майном; 13% – інші галузі [3, с. 47].

Задля нагляду та регулювання банківського сектору з боку НБУ, банківські установи повинні дотримуватися економічних нормативів [5]. Економічні нормативи Національного банку України поділяються на чотири види: нормативи капіталу, нормативи ліквідності, нормативи кредитного ризику та нормативи інвестування. Розглянемо нормативи кредитних ризиків системно важливих банків за 2022 рік (табл. 3).

Як бачимо із табл. 3, всі банки, крім Укресімбанку, Креді Агріколь Банку, Укргазбанку та Сенс Банку дотримуються нормативу Н7 (норматив максимального розміру кредитного ризику на одного контрагента). Перевищення даного показника свідчить про високий ризик можливих втрат банківської установи, якщо вона не зможе відповідати за своїми зобов'язаннями. Нормативу великих кредитних ризиків (Н8), нормативу максимального розміру кредитного ризику за операціями з пов'язаними з банком особами (Н9), а також нормативу коефіцієнта чистого стабільного фінансування (NSFR), який було введено Національним банком України в березні 2022 року замість нормативу ліквідності Н6 [7], дотримуються всі системно важливі банки. Це вказує на контроль кредитних ризиків банками, високу ліквідність та ефективну роботу банківської системи попри труднощі, які постали перед економічною системою України в 2022 році.

Таблиця 2

ТОП-10 банків України за обсягом непрацюючих кредитів у 2022 р.

Найменування банку	Обсяг непрацюючих кредитів (NPL), млн грн	Загальний обсяг кредитного портфелю, млн грн	Частка непрацюючих кредитів (NPL) у обсязі кредитного портфелю, %
АТ КБ «ПРИВАТБАНК»	178 929	258 532	69,20%
АТ «ОЩАДБАНК»	65 903	142 161	46,40%
АТ «Укресімбанк»	55 949	129 119	43,30%
АБ «УКРГАЗБАНК»	22 353	79 320	28,20%
АТ «Сенс Банк»	22 396	70 031	32%
АТ «ПУМБ»	14 880	60 911	24,40%
АТ «Райффайзен Банк»	10 916	85 365	12,80%
АТ «ОТП БАНК»	7 292	39 458	18,50%
АТ «КРЕДІ АГРІКОЛЬ БАНК»	4 682	32 586	13,90%
АТ «УНІВЕРСАЛ БАНК» / Monobank	4 657	33 714	14,30%

Джерело: складено авторами на основі [13]

Таблиця 3

Нормативи кредитних ризиків системно важливих банків за 2022 р.

Найменування банку	Н1 (тис. грн) не менше 200 млн грн	Н7 не більше 20%	Н8 не більше 8-ми кратного розміру регулятивного капіталу (Н1)	Н9 не більше 25%	NSFR не менше 90%
АТ «Укресімбанк»	7 770 221	33,82	642,35	0,28	139,0552
АТ «Райффайзен Банк»	15 223 152	15,18	67,06	1,61	171,8394
АТ «ТАСКОМБАНК»	2 881 156	15,85	191,46	2,94	124,9285
АТ «КРЕДОБАНК»	3 726 975	15,67	56,59	0,30	166,8552
Акціонерний банк «Південний»	4 572 284	13,60	80,86	2,32	180,9285
АТ «ПУМБ»	12 451 101	13,45	13,45	8,34	148,8515
АТ «УКРСИББАНК»	12 735 303	10,21	21,66	3,44	327,3504
АТ «КРЕДІ АГРІКОЛЬ БАНК»	6 633 959	21,55	68,33	0,58	184,5077
АБ «УКРГАЗБАНК»	7 602 083	23,10	417,30	0,30	113,8949
АТ «ОТП БАНК»	11 452 081	8,42	13,60	13,60	171,1896
АТ «Ощадбанк»	19 427 446	9,79	80,07	0,26	177,3917
АТ КБ «ПриватБанк»	54 523 488	6,37	0,00	0,00	182,2410
АТ «А – БАНК»	2 134 215	16,05	42,34	0,16	178,8065
АТ «УНІВЕРСАЛ БАНК»	9 603 454	14,79	65,72	1,85	195,5444
АТ «СЕНС-БАНК»	7 180 048	24,42	252,17	11,25	109,2852

Джерело: складено авторами на основі [5]

Висновки з проведеного дослідження.

Незважаючи на скорочення кількості банків та несприятливе макро- та мікроекономічне середовище, банківський сектор у 2022 році отримав 24,7 млрд грн операційного прибутку, основна частина якого припала на ІV квартал (17,3 млрд грн). Проте через зростання частки непрацюючих кредитів і суттєве збільшення відрахування в резерви під кредитні ризики, 2022 рік став збитковим для банків.

Серед основних проблем, з якими стикнулися банки в період воєнного стану, крім описаних

вище, можна виділити: зниження попиту на кредитування, скорочення відділень банків, нестабільність в роботі через проблеми з електропостачанням. В свою чергу клієнти банків мали справу з підвищенням відсотків за кредитами майже у два рази, посиленням вимог щодо кредитоспроможності позичальника і також труднощами з приводу роботи відділень та банківських електронних систем в умовах блекауту.

В найближчий час банки не очікують покращення ситуації щодо кредитування, але завдяки

співробітництву між банками проблема безперервної роботи відділень POWER BANKING була вирішена. На думку експертів, зниження облікової ставки НБУ може покращити попит населення на кредитування. Також в цьому питанні важливою залишається підтримка з боку держави (наприклад, програма «Доступні кредити 5–7–9 %»).

Попри всі труднощі, з якими стикнувся банківський сектор, все більше людей повертаються з-за кордону, бізнес підлаштовується під умови сьогодення та продовжує працювати; банки, за участі держави, розміщують військові ОВДП з гарантією виплати після строку закінчення, які допомагають залучати кошти в економіку країни і при цьому працюють на перемогу. Важливим чинником для підтримання та відновлення економіки України є належна співпраця держави та банківських установ, задля задоволення потреб суб'єктів господарювання в грошових коштах.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Активи банків України (2008–2023). Мінфін. URL: <https://index.minfin.com.ua/ua/banks/stat/active> (дата звернення: 23.03.2023).
2. Змінено окремі підходи до оцінки банками кредитного ризику. Національний банк України. URL: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/zmineno-okremi-pidhodi-do-otsinki-bankami-kreditnogo-riziku> (дата звернення: 22.03.2023).
3. Кретов Д. Ю. Банківське кредитування корпоративного сектору в умовах воєнного стану. *Scientific Collection «InterConf»*. 2023. № 141. С. 45–48.
4. Мазурак Р. Р. Проблемні кредити та їх вплив на платоспроможність банків в Україні. *Фінансові інструменти сталого розвитку економіки*: матер. II міжн. наук.-практ. конф. м. Чернівці, 17 квіт. 2019 р. Чернівці, 2019. С. 138–141.
5. Наглядова статистика. Національний банк України. URL: <https://bank.gov.ua/ua/statistic/supervision-statist> (дата звернення: 24.03.2023).
6. Національний банк разом із банками впроваджують план заходів для забезпечення безперервності роботи банківської системи за умов тривалої відсутності електропостачання. Національний банк України. URL: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/natsionalniy-bank-razom-iz-bankami-vprovadjuyt-plan-zahodiv-dlya-zabezpechennya-bezperernosti-roboti-bankivskoyi-sistemi-za-umov-trivaloyi-vidsutnosti-elektropostachannya> (дата звернення: 23.03.2023).
7. Національний банк скасував розрахунок банками нормативу короткострокової ліквідності. Національний банк України. URL: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/natsionalniy-bank-skasuvav-rozrahunok-bankami-normativu-korotkostrokovoyi-likvidnosti> (дата звернення: 24.03.2023).
8. Огляд банківського сектору. Лютий 2023 року. Національний банк України. URL: https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/Banking_Sector_Review_2023-02.pdf?v=4 (дата звернення: 23.03.2023).
9. Про роботу банківської системи в період запровадження воєнного стану: Постанова

Національного банку України від 24.02.2022 № 18. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0018500-22#Text> (дата звернення: 22.03.2023).

10. Про складання та подання фінансової звітності в період запровадження воєнного стану: Постанова Національного банку України від 07.03.2022 № 41. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0041500-22#Text> (дата звернення: 22.03.2023).

11. Рівень непрацюючих кредитів (NPL). Національний банк України. URL: <https://bank.gov.ua/ua/stability/npl> (дата звернення: 23.03.2023).

12. Хмиз О. М., Ларіонова К. Л. Особливості управління кредитним портфелем банків України в умовах воєнного стану. URL: https://nubip.edu.ua/sites/default/files/u375/zbirnik_2022.pdf (дата звернення: 21.03.2023).

13. Частка непрацюючих кредитів у банках у 2022 році зросла до 38% унаслідок війни. Національний банк України. URL: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/chastka-npratsyuyuchih-kreditiv-u-bankah-u-2022-rotsi-zrosla-do-38-unaslidok-viyni> (дата звернення: 23.03.2023).

REFERENCES:

1. Aktyvy bankiv Ukrayiny (2008–2023). Minfin [Assets of Ukrainian banks (2008–2023). Ministry of Finance]. Available at: <https://index.minfin.com.ua/ua/banks/stat/active/> (accessed 23 March 2023).
2. Zmineno okremi pidkhody do otsinky bankamy kredytnoho ryzyku. Natsional'nyy bank Ukrayiny [Some approaches to credit risk assessment by banks have been changed. National Bank of Ukraine]. Available at: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/zmineno-okremi-pidhodi-do-otsinki-bankami-kreditnogo-riziku> (accessed 23 March 2023).
3. Kretov D. Yu. (2023). Bankivs'ke kredytuvannya korporatyvnoho sektoru v umovakh voyennoho stanu [Bank lending to the corporate sector under martial law]. *Scientific Collection "InterConf"*, no. 141, pp. 45–48.
4. Mazurak R. R. (2019). Problemni kredyty ta yikh vplyv na platospromozhnist' bankiv v Ukrayini [Problem loans and their impact on the solvency of banks in Ukraine. Financial instruments of sustainable development of the economy]. *Financial instruments of sustainable development of the economy: matter. II International science and practice conf. Chernivtsi, April 17 2019*. Chernivtsi, 2019. P. 138–141.
5. Nahlyadova statystyka. Natsional'nyy bank Ukrayiny [Supervisory statistics. National Bank of Ukraine]. Available at: <https://bank.gov.ua/ua/statistic/supervision-statist> (accessed 24 March 2023).
6. Natsional'nyy bank razom iz bankamy vprovadzhuyut' plan zakhodiv dlya zabezpechennya bezperernosti roboty bankivs'koyi systemy za umov tryvaloyi vidсутnosti elektropostachannya. Natsional'nyy bank Ukrayiny [The National Bank, together with the banks, is implementing a plan of measures to ensure the continuity of the banking system during long-term power outages. National Bank of Ukraine]. Available at: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/natsionalniy-bank-razom-iz-bankami-vprovadjuyt-plan-zahodiv-dlya-zabezpechennya-bezperernosti-roboti-bankivskoyi-sistemi-za-umov-trivaloyi-vidsutnosti-elektropostachannya>

roboti-bankivskoyi-sistemi-za-umov-trivaloyi-vidsutnosti-elektropostachannya (accessed 23 March 2023).

7. Natsional'nyy bank skasuvav rozrakhunok bankamy normatyvu korotkostrokovoyi likvidnosti. Natsional'nyy bank Ukrainy [The National Bank canceled the calculation of the short-term liquidity ratio by banks. National Bank of Ukraine]. Available at: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/natsionalniy-bank-skasuvav-rozrahunok-bankami-normativu-korotkostrokovoyi-likvidnosti> (accessed 24 March 2023).

8. Ohlyad bankivs'koho sektoru. Lyuty 2023 roku. Natsional'nyy bank Ukrainy [Overview of the banking sector. February 2023. National Bank of Ukraine]. Available at: https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/Banking_Sector_Review_2023-02.pdf?v=4 (accessed 23 March 2023).

9. Pro robotu bankivs'koyi systemy v period zaprovadzhennya voyennoho stanu: Postanova Natsional'noho banku Ukrainy vid 24.02.2022 №18 [On the operation of the banking system during the introduction of martial law: Resolution of the National Bank of Ukraine dated February 24, 2022 No. 18]. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0018500-22#Text> (accessed 22 March 2023).

10. Pro skladannya ta podannya finansovoyi zvitnosti v period zaprovadzhennya voyennoho stanu: Postanova

Natsional'noho banku Ukrainy vid 07.03.2022 № 41 [On the preparation and submission of financial statements during the introduction of martial law: Resolution of the National Bank of Ukraine dated March 7, 2022 No. 41]. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0041500-22#Text> (accessed 22 March 2023).

11. Riven' nepratsyuyuchykh kredytiv (NPL). Natsional'nyy bank Ukrainy [The level of non-performing loans (NPL). National Bank of Ukraine. Available at: <https://bank.gov.ua/ua/stability/npl> (accessed 23 March 2023).

12. Khmyz O. M., Larionova K. L. (2022). Osoblyvosti upravlinnya kredytnym portfelem bankiv Ukrainy v umovakh voyennoho stanu [Peculiarities of credit portfolio management of banks of Ukraine in the conditions of martial law]. Available at: https://nubip.edu.ua/sites/default/files/u375/zbirnik_2022.pdf (accessed 21 March 2023).

13. Chastka nepratsyuyuchykh kredytiv u bankakh u 2022 rotsi zrosla do 38% unaslidok viyny. Natsional'nyy bank Ukrainy [The share of non-performing loans in banks increased to 38% in 2022 as a result of the war. National Bank of Ukraine. Available at: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/chastka-nepratsyuyuchih-kredytiv-u-bankah-u-2022-rotsi-zrosla-do-38--unaslidok-viyni> (accessed 23 March 2023).